

talking hands

Hrvatski znakovni jezik - lekcija

Uvod

1.2. Što moram znati o znakovnom jeziku?

Što moram znati o znakovnom jeziku?

- Znakovni jezici prirodni su jezici gluhih osoba koji omogućuju komunikaciju, izražavanje misli i emocija na jednak način kao i govorni jezici.
- Iako znakovni jezik prvenstveno koriste gluhi ili nagluhi ljudi, njime se služe i mnoge osobe koje čuju. Kao i kod svakog govornog jezika, znakovni jezik ima gramatička i strukturna pravila, a i mijenja se tijekom vremena.
- Danas u svijetu postoji više od 300 različitih znakovnih jezika.

1. Znakovni jezik je – jezik!

- Brojni su mitovi povezani sa znakovnim jezikom, od toga da je to „obično mahanje rukama“ ili govorni jezik u drugom obliku do uspoređivanja s pantomimom i mišljenja da se lako uči. Nemojte se prevariti! Znakovni jezik izvorni je jezik zajednice gluhih i gluhoslijepih osoba, ima bogati vokabular i detaljna gramatička pravila, kao takav neovisan je o govornom jeziku te je njegovo učenje jednako izazovno kao i učenje bilo kojega drugog stranog jezika.
- Za razliku od govornih jezika, znakovni su jezici vizualnog oblika te se umjesto govornih organa pri komunikaciji upotrebljavaju ruke, gornji dio tijela, glava i lice.

2. Nije svaka upotreba ruku u komunikaciji - znakovni jezik!

- Jako je važno da na početku učenja odmah osvijestite da nije svaka upotreba ruku u komunikaciji – znakovni jezik.
- S obzirom na povećani interes za znakovni jezik, posljednjih nekoliko godina uočavamo povećanje broja sadržaja na televiziji i društvenim mrežama koji se predstavljaju kao sadržaji na hrvatskome znakovnom jeziku, iako je zapravo riječ o simultanoj znakovno-govornoj komunikaciji. Simultana znakovno-govorna komunikacija također je jedan od sustava komunikacije za gluhe i gluhoslijepe osobe, koji za artikulatore upotrebljava ruke, no – nije znakovni jezik!
- Dakle, uz znakovni jezik, spominju se još dva oblika manualne komunikacije: ručne abecede i simultana znakovno-govorna komunikacija.
 - Ručne abecede previše su spor način komuniciranja, stoga imaju ulogu samo pomoćnog sredstva u komunikaciji i upotrebljavaju se za izricanje osobnih imena, imena institucija, tehničkih i stručnih naziva te riječi za koje ne postoje dogovoreni znakovi ili su manje poznate. U znakovnom jeziku postoje dvije abecede: jednoručna abeceda i dvoručna abeceda.

- Simultana znakovno-govorna komunikacija (tzv. znakovani hrvatski jezik – ZHJ) vizualizirani je govorni jezik. Za razliku od izvornoga hrvatskog znakovnog jezika, ovaj oblik komunikacije prati gramatiku hrvatskoga govornog jezika, a nemanualne oznake ne nose gramatičke informacije, već služe isključivo za izražavanje emocija. Simultanom znakovno-govornom komunikacijom najčešće se koriste osobe koje su izgubile sluh nakon što su već usvojile hrvatski jezik i njegovu gramatiku. Ovaj se oblik komunikacije najčešće poistovjećuje s izvornim znakovnim jezikom. Ako istodobno znakujete i potiho izgovarate rečenice na govornom jeziku – budite sigurni da NE upotrebljavate znakovni jezik. To jednostavno nije moguće, kao što nije moguće istodobno govoriti dva različita jezika.

3. Znakovni jezik nije univerzalan

- Jedna od najčešćih pogrešnih pretpostavki o znakovnom jeziku jest da je on univerzalan. Znakovni jezici povezani su s određenom nacionalnom zajednicom Gluhih, tj. državom ili područjem u kojem se razvijaju. Tako, primjerice, postoje HZJ (hrvatski znakovni jezik), ASL (američki znakovni jezik), Slovenski znakovni jezik, Poljski znakovni jezik..
- Znakovni jezici nastaju prirodno u zajednici čiji se građani njime koriste.
- Nerijetko se od čujućih osoba može čuti kako bi gluhim i gluhoslijepim osobama bilo znatno lakše da se svi služe istim znakovnim jezikom. S druge pak strane, zanimljivo je da se ovakva razmišljanja ne povezuju s čujućom zajednicom. Što mislite koja je podloga takvim stavovima?
 - **Međunarodni znakovni** - Posljednjih godina gluhe/gluhoslijepe osobe često putuju sudjelujući na međunarodnim događanjima, što je povećalo potrebu za univerzalnim jezikom, slično kao što je engleski danas za čujućupopulaciju. Međunarodni znakovni nije jezik, ne posjeduje vlastita gramatička pravila, kao ni rječnik utvrđenih znakova. Riječ je o sustavu komunikacije koji omogućuje izravnu komunikaciju među gluhim iz različitih zemalja jer sadržava znakove razumljive svima, većinu vizualnih gramatičkih struktura te elemente pantomime i govora tijela.

4. Znakovni jezik ne izvodi se samo rukama

- Znakovi u znakovnom jeziku nastaju kombinacijom pet lingvističkih parametara
- oblik šake
- mjesto izvođenja
- orijentacija dlana
- kretnja znaka
- nemanualne oznake znaka

Važno je pridavati punu pozornost ispravnom izvođenju svih parametara znaka jer pogreška u samo jednom od njih može dovesti do potpuno drugog ili čak nepostojećeg znaka.

5. Znakovni prostor

- Znakovni prostor odnosi se na područje unutar kojeg se izvode znakovi, a on je vrlo strogo određen. Čini ga prostor malo iznad glave pa sve do malo ispod bokova te od lakta do lakta, kada su ruke blago svinute.
- Znakovanje izvan znakovnog prostora najčešće je vrlo neugodno i opterećujuće za ruke, zglobove i ramena.

6. Dominantna i nedominantna ruka

- Znakovni prostor odnosi se na područje unutar kojeg se izvode znakovi, a on je vrlo strogo određen. Čini ga prostor malo iznad glave pa sve do malo ispod bokova te od lakta do lakta, kada su ruke blago svinute.
- Znakovanje izvan znakovnog prostora najčešće je vrlo neugodno i opterećujuće za ruke, zglobove i ramena.

7. Kontakt očima

- Jako je važno da, prije nego što „zaronite“ u svijet znakovnog jezika, razumijete važnost uspostavljanja i održavanja kontakta očima s gluhim i nagluhim osobama.
- U kulturi Gluhih neodržavanje kontakta očima smatra se nepristojnim i govori da ne obraćate pažnju i ne želite sudjelovati u razgovoru.
- Dok čujuće osobe mogu razgovarati ne gledajući u osobu kojoj govore ili koja govori, kod gluhih osoba to nije moguće. Stoga u razgovoru s gluhom ili nagluhom osobom gledajte suznakovatelja u oči cijelo vrijeme tijekom razgovora. Ako morate skrenuti pogled, podignite ruku kako biste obavijestili osobu da zastane sa znakovanjem.

8. Kultura Gluhih

- S obzirom na to da čujuća populacija često doživljava Gluhe osobe kao osobe s invaliditetom umjesto pripadnike jezične manjine, ponekad im je teško osvijestiti da kultura Gluhih doista postoji.
- Znajući da je jezik jedna od najvažnijih odrednica koja doprinosi razvoju identiteta pojedinca te osvještavanjem da je znakovni jezik izvorni jezik zajednice Gluhih, jezik neovisan o govornom jeziku, bit će vam lakše prihvatiti da je kultura Gluhih stvarna i da se uvelike razlikuje od kulture čujućih osoba.
- Za osobu koja svoju gluhoću doživljava kao dio kulturološkog identiteta, biti „Gluh“ znači biti član zajednice s kojom dijeli znakovni jezik, običaje, povijest, udruženja i vrijednosti.

Literatura

- Tarczay Uzun, Tajana. 2023. Znakuj i ti A1. Hrvatski savez gluhosijepih osoba Dodir. Zagreb

2022-1-IT02-KA220-ADU-000088507

talking hands

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Financirano od strane EU. Sadržaj izražen u prezentaciji isključivoje odgovornost Saveza Dodir i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta EU.